

HUOM! LUKIOT ODOTTAVAT UUSIA OHJEITA YTL:LTÄ, JOTKA PÄIVITETÄÄN TÄHÄN HETI KUN MAHDOLLISTA.

Toni Uusimäki, rehtori

Lukion varautuminen kevään 2021 ylioppilastutkintoon/ ohjeet kokelaille, huoltajille ja Kauhavan lukion opettajille 26.1.2021

Opetustoimea on pyydetty varautumaan erilaisiin poikkeustilanteisiin ja päivittämään varautumissuunnitelmansa. Tämä koskee myös ylioppilastutkinnon eri tilanteita. Lainsäädännön ja määräysten mukaan rehtorilla on päätösvalta tutkinnon käytännön toteutuksessa ja esimerkiksi kokelaiden sijoittamisesta eri tiloihin. Tutkinnon aikana suuri osa tiloista on tutkintokäytössä ja opettajat valvojina, mikä tulee ottaa huomioon varautumisessa.

Lukion on hyvä pohtia ainakin seuraavia kysymyksiä:

- Miten kokelaiden ja valvojien tartuntariskiä pienennetään? Miten kokelaiden välille saadaan riittävästi etäisyyttä? Miten kokelaiden määrää koetilassa voidaan vähentää?

Kasvomaskit, hyvä käsihygienia, opiskelijoiden käsidesit. Koetilan väljyyttä lisätään poistamalla väliseinä A206:n ja B236:n väliltä. Opiskelijamääriä ei käytännössä voi vähentää.

- Miten toimitaan, jos kokelas tai kokelaita sairastuu tai joutuu karanteeniin ennen koetta? Miten toimitaan, jos kokelas sairastuu kesken kokeen?

Kokelas määrätään eristykseen ja hän ei voi osallistua kokeeseen. Kesken koetta sairastuvan koesuoritus voidaan keskeyttää tilanteen selvittämisen ajaksi. Akuutti hätätilanne → soitto hätäkeskukseen, muut tilanteet → neuvoa terveydenhuollosta. Kokelas pyritään pitämään valvottuna klo 12.00 asti.

- Miten toimitaan, jos osa valvojista ei ole käytettävissä? Voidaanko saada lisää valvojia?

Lisävalvojia voidaan saada eläköityneistä lukion opettajista tai yhtenäiskoulun avustajien keskuudesta.

- Miten toimitaan, jos rehtori tai joku muu järjestämisen kannalta keskeinen henkilö ei ole käytettävissä?

Vararehtori tai opinto-ohjaaja ottavat vastuun kirjoitusten toimeenpanosta.

- Miten toimitaan, jos osa tiloista ei ole käytettävissä? Voidaanko saada muita tiloja?

Liikuntatiloihin on vaikea sijoittaa yo-kirjoituksia tilojen kovan käytön takia. Lisätilaa voidaan saada auditoriosta, joka on varustettu sähköistä tutkintoa ajatellen. Osa lukiolaisista voidaan siirtää etäopetukseen.

- Miten toimintaa tarvittaessa organisoidaan uudelleen? Voidaanko kokelaita sijoittaa toisin?

Esimerkiksi ym. tilaratkaisut ovat uudelleenorganisointia. Siirroissa toisiin tiloihin on mahdollistettava tutkintoverkon toimivuus. Samalla kokelaiden sijoituspaikat muuttuvat.

- Voidaanko lukion opetusta siirtää etäopiskeluun tai itsenäiseen työskentelyyn?

Siirtyminen etäopiskeluun on mahdollista sivistysjohtajan päätöksellä.

- Voidaanko kokelaita tarvittaessa siirtää lähialueen lukioihin? Miten lukio pystyy tarvittaessa vastaanottamaan muita kokelaita?

Ei voida. Jokaisella lähilukiolla on tilankäytössä riittävästi haasteita itsellään. Esimerkiksi Härmän lukio kärsii vakavista sisäilmaongelmista.

Jos kokeiden järjestelyissä ilmenee ongelmia, lukion tulee olla yhteydessä lautakuntaan. Lautakunnalla on käytettävissä useita keinoja, jolla kokeiden järjestämistä poikkeustilanteessa voidaan tukea sekä ennen koepäivää että koepäivän aikana.

Koejärjestelyt ja lähikontaktien välttäminen

Lukiot tuntevat käytössä olevien tilojen mahdollisuudet ja rajoitteet ja päättävät kokeen käytännön järjestelyistä. [THL:n ja OKM:n ohjeet lukiokoulutukseen ovat sovellettavissa myös ylioppilastutkintoon.](#)

Paikallisia toimintatapoja on hyvä arvioida tartuntariskin kannalta. Pohdittavia näkökulmia ovat esimerkiksi

- Miten kokeeseen saapuminen ja kokeesta poistuminen järjestetään siten, että kokelaat eivät ole lähellä toisiaan tai suurina joukkoina?

Kokelaat otetaan sisään koetilaan porrasteisesti ja jatkuvan sisäänoton periaatetta noudattaen. 18A otetaan sisään klo 8.10-8.25, 18B ja kokeen korottajat ja uusijat otetaan sisään klo 8.25-8.40. Kokelaat poistuvat kokeesta eri aikoina.

- Miten välineiden ja eväiden tarkistaminen tehdään siten, että valvojat välttävät koskemista kokelaan tarkistettaviin asioihin?

Kokelaat tuovat eväänsä ja kirjoitusvälineensä yo-tilaan omassa korissaan. Eväät on laitettava läpinäkyviin rasioihin (myös kannen läpi on nähtävä). Tekstit elintarvikkeista ja juomapulloista peitettävä teippaamalla. Oma läppäri sekä

langalliset kuulokkeet ja hiiri tuodaan kirjoitustilaan itse. Mahdolliset lääkekotelot on opiskelijan avattava valvojan läsnäollessa itse.

- Miten huolehditaan hygieniasta, kun kokeilaille jaetaan muistitikkuja tai muita tavaroita?

Opettajat jakavat muistitikut ja luonnospaperit valmiiksi pulpeteille ennen kirjoitusten alkua. Tässä tehtävässä valvojat käyttävät kertakäyttökäsineitä. Pöydällä odottavat myös tarvittaessa koulun kannettava, kuulokkeet ja hiiri. Ne puhdistetaan aina yökokeen päätyttyä.

- Miten toimitaan henkilöllisyyden tarkistamisessa, kokelaan neuvomisessa ongelmatilanteissa ja muissa tilanteissa, jossa valvoja on lähellä kokeilasta?

Maskilla varustettu valvoja tarkastaa henkilöllisyyden ja auttaa niissä ongelmatilanteissa, jotka ovat YTL:n erillisen ohjeistuksen mukaan mahdollisia. Abittijärjestelmän peruskäyttö ja menettelytavat ovat kokeilaille tuttuja.

- Miten edistetään kokeilaiden ja valvojien hyvää käsi- ja yskimishygieniaa?

Tätä on ohjeistettu jo kevästä 2020 lähtien. Kannattaa katsoa tämä ohjeistus myös koronavilkku-sovelluksesta ennen koetta. Yo-kirjoitustiloissa on myös käsidesiä saatavilla ja kokeilaita kehoitetaan ottamaan mukaan oma käsidesi myös kirjoituksiin.

- Miten huolehditaan koetilojen siivouksesta pitkien ja peräkkäisten koepäivien välissä? Voidaanko wc-tilojen tai keskeisten kulkureittien ovenkahvojen siivouksesta huolehtia myös koepäivien aikana?

Iltasiistijät puhdistavat huolellisesti yo-kirjoitustilat ja wc:t. Kirjoituspäivien aikana pyritään pyyhkimään myös ovenkahvoja.

Vastaavia toimintatapoja voidaan käyttää myös ennen ylioppilastutkintoa järjestettävissä harjoittelutilaisuuksissa. Harjoittelutilaisuuksia on suositeltavaa hajauttaa, jotta vain rajattu kokelasjoukko kerrallaan on toistensa kanssa lähikontaktissa. Kevään etäopiskelun jälkeen kokeilailla saattaa olla tarve kokeilla tietokoneensa toimivuutta ja harjoitella koejärjestelmän käyttöä.

Rehtori laatii kokeilaiden istumajärjestyksen kutakin koetilaisuutta varten erikseen.

Oleellista on, että istumajärjestys ei ole kokeilaiden tiedossa eivätkä kokeilaat voi valita paikkojaan. Tarvittaessa istumajärjestystä voi muuttaa koepäivän tilanteen vaatimalla tavalla. Muutokset kirjataan istumajärjestykseen.

Mahdollinen kokeilaiden välisen etäisyyden kasvattaminen voi vaatia lisätilojen käyttöönottoa. Näissä tapauksissa lautakunta suosittelee erillisten tutkintoverkkojen sijaan varsinaisen tutkintoverkon laajentamista kattamaan lisätilat. Syksyn 2020 tutkinnossa lukioiden ei tarvitse varmistaa näiden laajennettujen tutkintoverkkojen sähkönsyöttöä, mikä keventää järjestelyitä (vrt. [Yleiset määräykset ja ohjeet](#), liite 1, 2.3).

Tutkintoverkon kuormitustesti tehdään normaalisti ennen ylioppilaskoetta (ks. [Yleiset määräykset ja ohjeet](#), liite 1, 4.2 ja 4.3). Jos tutkintoverkkoon on liitettävä erillisiä tiloja, kuormitustestin pitää kattaa myös muihin tiloihin sijoitettujen kokelaspaikkojen määrä.

Koronavirusjärjestelyt voivat aiheuttaa ennakoimatonta viivettä kokeen aloittamiseen. Kokeen tekemisen saa aloittaa aikaisintaan klo 9.00. Jos koetta ei ole aloitettu klo 9.30 mennessä, lukion pitää olla yhteydessä teknisissä ongelmissa Abitti-tukeen ja muissa ongelmissa tutkintopäivystykseen. Koe päättyy kuuden tunnin kuluttua kokeen aloituksesta. Kokelaat saavat poistua kokeesta klo 12 aloitusajankohdasta riippumatta.

Jos koronatilanne huolestuttaa kokelaita

Lukio ohjaa kokelaita seuraamaan terveysviranomaisten ohjeita. Kokelaille on hyvä antaa tietoa paikallisista terveyspalveluista sekä lukion opiskeluhuollon mahdollisuuksista, jos tilanne ahdistaa voimakkaasti. [THL:n ohjeet käsi- ja yskimishygieniasta, lähikontaktien vähentämisestä ja alueellinen maskinkäyttösuositus](#) mm. joukkoliikenteessä ehkäisevät paitsi koronaviruksen myös muiden tautien leviämistä. Jos kokelas sairastuu, omasta ja muiden terveydestä huolehtiminen on ensisijaista. Kokeiden suorittaminen siirtyy myöhempään ajankohtaan, mutta suomalaisessa koulutuksessa ei ole umpiperiä. Vaikka tutkinnon valmiiksi saaminen tai jatko-opintoihin siirtyminen ehkä viivästyy, kokelas voi tänä aikana täsmentää suunnitelmiaan ja suorittaa ylioppilastutkinnon kokeita seuraavilla tutkintokerroilla.

Maskin käyttö koetilaisuudessa

[THL on antanut maskin käytöstä suosituksen, joka koskee myös lukiokoulutusta niillä alueilla, joissa epidemia on edennyt kiihtymis- tai leviämisvaiheeseen](#). Alueelliset viranomaiset voivat antaa alueellaan omia täydentäviä tai rajatumpia suosituksia, jotka perustuvat niiden omaan riskinarviointiin. Ylioppilastutkinnossa kokelaat ovat pitkän ajan samassa tilassa, mutta yleensä yli 1-2 metrin etäisyydellä toisistaan. Lähikontaktit ovat yleensä lyhytaikaisia. Kokelasmäärä ja käytettävissä olevat tilat vaikuttavat tilanteen arviointiin.

Kokelaita ohjataan käyttämään maskia alueellisen tilanteen mukaisesti, mutta maskin käyttöön ei voi velvoittaa. Tarvittaessa maski riisutaan henkilöllisyyden tarkistamista varten. Maski pitää todennäköisesti vaihtaa useita kertoja kokeen aikana. Kokelas saa ottaa kokeeseen omia vaihtomaskeja, käsidesiä sekä pussit puhtaille ja likaisille maskeille. Välineet asetellaan esimerkiksi läpinäkyviin pusseihin siten, että valvojan on ne helppo tarkistaa ilman koskemista. Lukio voi myös tarjota maskeja kokelaille. Koesalissa kokelas käsittelee maskeja lyhytaikaisesti ja avoimesti, jotta ei synny tarpeettomasti epäilystä kokelaan vilpillisestä menettelystä. Maskin käyttö vaatii huolellisuutta, jotta tahraantunut maski ei aiheuta tartuntariskiä itselle tai muille.

Valvojien osalta työnantaja tekee riskin arviointia. Työterveyslaitos antaa ohjeita kasvomaskien käytöstä. Ylioppilastutkinnossa lähikontaktit valvojan ja kokelaiden välillä ovat pääosin lyhytaikaisia. Joidenkin ongelmatilanteiden ratkaiseminen voi edellyttää valvojalta pitkäaikaista lähikontaktissa olemista. Myös äkillisesti sairastuneen kokelaan

tilanteen selvittämiseen on hyvä varautua. Tilanteen arvioinnissa otetaan huomioon alueelliset suositukset oppilaitoksille ja paikalliset olosuhteet.

Jos kokelas sairastuu ennen koetta

Koronavirustilanne edellyttää kaikilta vastuullista toimintaa [THL:n ja paikallisten terveysviranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti](#). Omasta ja muiden terveydestä huolehtimisen pitää olla etusijalla. **Kokelas ilmoittaa poissaolosta rehtorille** ja voi halutessaan toimia [ilmoittautumisen mitätöinnistä annettujen ohjeiden mukaisesti](#).

Jos kokelaalla on todettu koronavirustartunta, hänet määrätään eristykseen ja hän ei voi osallistua kokeeseen. Jos kokelaalla on **koronavirustartuntaan viittavia oireita**, kokelas toimii oman alueensa terveydenhuollon ohjeiden mukaisesti ja hakeutuu **koronavirustestiin**. Koronavirustestin ottamista tai tuloksia odottavia ohjeistetaan tai määrätään pysymään kotona ja välttämään lähikontaktia.

Kokelas voidaan määrätä karanteeniin, jos hän on altistunut koronavirukselle esimerkiksi oltuaan lähikontaktissa koronavirustartunnan saaneeseen. [Jos kokelas matkustaa Suomeen maasta, johon kohdistuu matkustusrajoituksia koronavirustilanteen vuoksi, THL suosittelee kokelasta jäämään 14 vuorokauden omaehtoiseen karanteeniin ja pysymään kotona.](#) Terveysviranomaiset voivat tehdä myös karanteenipäätöksen perustellusti epäillyn altistuksen johdosta. **Koejärjestelyitä on hyvin vaikea tai mahdotonta järjestää karanteenissa olevalle.**

Muiden tilanteiden osalta kokelas voi olla yhteydessä lukioon. **Tarvittaessa rehtori voi pyytää näkökulmia terveydenhuollosta tai lukion opiskeluhuollosta, kuten kouluterveydenhoitajalta tai -lääkäriltä.** Kokelaan sijoittaminen koesaliin muiden kokelaiden kanssa voi olla mahdotonta, kun otetaan huomioon muiden kokelaiden ja valvojien turvallisuus. Lukiolla on hyvin rajalliset mahdollisuudet järjestää erilaisia mukautuksia.

Jos kokeen tekeminen ei ole mahdollista, rehtori selventää kokelaalle tilanteen ja ohjaa kokelaan hakemaan ilmoittautumisen mitätöintiä tai harkitsemaan muita mahdollisia vaihtoehtoja. Terveysviranomaisilla ja muilla lääkäreillä on tarvittaessa päätösvalta eristyksestä ja karanteenista. Rehtori voi tarvittaessa tehdä kielteisen päätöksen päiväkohtaisista erityisjärjestelyistä kokeen järjestämisessä.

Jos kokelas sairastuu kesken kokeen

Jos kokelas sairastuu kesken kokeen, hänen kokeensa voidaan keskeyttää tilanteen selvittämisen ajaksi. **Akuuteissa hätätilanteissa**, kuten epilepsiakohtauksessa, **soitetaan hätäkeskukseen**. Muissa tilanteissa voidaan tarvittaessa kysyä neuvoa terveydenhuollosta. Jos kokelaalla on koronavirustartuntaan viittavia oireita, hänelle voidaan antaa maski ja hänet ohjataan erilliseen tilaan tilanteen selvittämisen ajaksi. Jos kokelas ei voi jatkaa koetta, kokelas päättää kokeen tai tarvittaessa valvoja huolehtii kokeen päättämisestä. **Kokelas pyritään pitämään valvottuna klo 12 saakka**, mutta lukio voi olla yhteydessä lautakunnan tutkintopäivystykseen, jos aikaisempi poistumisaika on perusteltu. Jos kokelaan kokeen tekeminen jatkuu, hänelle hyvitetään keskeytysaika. Jos kokelaan koe jatkuu erillisessä tilassa, kokelaan kone yhdistetään samaan koetilaan

palvelimeen kuin aiemminkin. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää pitkiä verkkojohtoja ja reitittimiä. Tarvittaessa otetaan yhteyttä Abitti-tukeen.

Jos kokelas on karanteenissa

Kokeen suorittaminen erillisessä tilassa ei lähtökohtaisesti ole mahdollista, jos kokelaalle on tehty karanteenipäätös. Karanteeniin asetetun henkilön lähikontakteja on voimakkaasti rajattu. Koetta on hyvin vaikeaa tai mahdotonta järjestää edes erillisessä tilassa siten, että valvoja ei olisi kokelaan kanssa samassa tilassa ja ongelmatilanteissa lähellä kokelasta. Kaikkia erityisjärjestelypäätöksiä tehtäessä joudutaan arvioimaan, onko haettu erityisjärjestely mahdollista kohtuudella toteuttaa. Lautakunta antaa tarvittaessa valituskelpoisen päätöksen erillistä tilaa koskeviin hakemuksiin.

Lukio ja paikalliset terveystoimikunnat, jotka ovat tehneet karanteenipäätöksen, voivat yhdessä harkita, onko jossakin yksittäisessä karanteenitilanteessa edellytyksiä kokeen suorittamiseen erillisessä tilassa. Jos tämä on mahdollista, rehtori voi tehdä päiväkohtaisen päätöksen kyseisen päivän tilannearvion mukaisesti. Jos kokeen järjestäminen kokelaalle erillisessä tilassa ei ole mahdollista, kokelas ei voi osallistua kokeeseen kyseisenä päivänä. Tällöin kokelas voi tehdä [hakemuksen ilmoittautumisen mitätöinnistä](#).

Jos erillistä tilaa harkitaan, on syytä selvittää vastaukset ainakin seuraaviin kysymyksiin:

- Minkälaisia kontakteja karanteenipäätös sallii?
- Minkälaisessa tilassa koe järjestetään? Miten kokelaan ja valvojen wc-käynnit sekä käsienpesu järjestetään?
- Miten kokelas saapuu koetilaisuuteen ilman lähikontakteja? Miten kokelas poistuu?
- Miten kokeen aloitus, henkilöllisyyden tarkistaminen, koneen käynnistäminen koejärjestelmään ja kytkeminen koetilan palvelimiin hoidetaan? Miten mahdollisissa teknisissä ongelmatilanteissa toimitaan ja neuvotaan kokelasta?
- Jos karanteenissa olevia kokelaita on useita, voidaanko heidät sijoittaa samaan tilaan?
- Miten valvonta hoidetaan käytännössä?
- Onko tehtävään määrättävissä valvojaa?
- Mitä koulutusta valvoja tarvitsee suojautumisesta? Onko valvoja riittävän perehtynyt koejärjestelmän käyttöön ja ylioppilastutkinnon kokeen valvontaan?
- Miten huolehditaan käytettyjen laitteiden ja erillisen tilan puhtaudesta kokeen jälkeen?
- Arvioidaanko kokelaan vointia ennen kokeen alkua? Miten toimitaan, jos kokelas saa oireita päivän aikana? Miten toimitaan, jos kokelas saa oireita kokeen jälkeen ja tartunta todetaan?
- Miten lukiossa toimitaan, jos valvojina toimineet henkilöt joutuvat karanteenin tulevana päivinä?

Jos lukiolla on vaikeuksia järjestää koe

Lukiolla on useita keinoja järjestää kokeita poikkeustilanteessa. **Lukio-opetusta voidaan siirtää itsenäiseen työskentelyyn tai etäopetukseen, jotta tilat ja valvojat riittävät.** Tämä vähentää myös tartuntariskiä tutkintopäivien aikana.

Jos kokeiden järjestelyissä ilmenee ongelmia, lukion tulee olla yhteydessä lautakuntaan mahdollisimman nopeasti. Lautakunnalla on käytettävissä useita keinoja, joilla kokeiden järjestämistä poikkeustilanteessa voidaan tukea sekä ennen koepäivää että koepäivän aikana.

Pakottavasta syystä lukio voi ottaa valvojiksi esteellisiä opettajia tai esteellisen rehtorin ja luotettavia henkilöitä, joilla ei ole digitaalisesta kokeesta kokemusta. Valvojien määrää voi tilapäisesti myös pienentää, jos paikalle on helposti kutsuttavissa lisää valvojia.

Koepöytäkirjaan merkitään pakottava syy, tehty poikkeus ja varmistuskeino, jolla huolehditaan kokeen valvonnan laadusta, koosalaisuuden säilymisestä ja vilppimahdollisuuksien estämisestä. Pakottavan syyn aiheuttavasta tilanteesta ilmoitetaan tutkintopäivystykseen.

Jos koetta ei pystytä pitämään, kokelaalla on käytettävissä samat keinot kuin tilanteessa, jossa kokelas ei itse pääse paikalle. Tämänhetkisen arvion mukaan koronavirustilanteen laajeneminen estää mahdollisuudet järjestää kokeita jotenkin toisin saman tutkintokerran aikana niille kokelaille, jotka eivät pysty koetta nyt suorittamaan. Lautakunta seuraa ja arvioi tilanteen etenemistä. Kokelas voi suorittaa ylioppilastutkinnon kokeita seuraavalla tutkintokerralla.

Poikkeukset määräyksiin syksyn 2020 ja kevään 2021 tutkinnossa

Lautakunnan koronatilanteen johdosta antamat ohjeet poikkeavat joiltakin osin lautakunnan ylioppilastutkintoa koskevista määräyksistä ja ohjeista, jotka on julkaistu lautakunnan verkkosivuilla. [Lautakunnan päättämät poikkeukset määräyksiin ja ohjeisiin syksyn 2020 ja kevään 2021 tutkinnossa on koottu erillisiin dokumentteihin.](#)

Seuranta ja tiedottaminen

Lautakunta tiedottaa lukioita tarvittaessa tilanteen kehittymisestä ja mahdollisista poikkeuksellisista järjestelyistä sähköpostitse ja tällä verkkosivulla. Kiireellisissä tapauksissa lautakunta lähettää tekstiviestin niihin numeroihin, jotka on ilmoitettu yhteystiedoiksi tutkintoon liittyvissä kiireellisissä asioissa.

Lukiot voivat olla yhteydessä teknisissä asioissa Abitti-tukeen ja muissa asioissa tutkintopäivystykseen. Kokelaat ja huoltajat ovat ensisijaisesti yhteydessä omaan lukioonsa.